

Algemeen	
Aan	Stuurgroep Milieu en Duurzaamheid
Van	Projectteam Circulaire regio Gooi en Vechtstreek
Contact	Marc Maassen
Datum	23 januari 2018
Verspreiden	Nee
Kenmerk	18.0000703

Strategie circulaire regio Gooi en Vechtstreek

Samenvatting

Ontwikkelingen op het gebied van circulaire economie vragen om een regionale strategie. De kijk en hoe we omgaan met product, materialen en grondstoffen(ketens) verandert. Dit biedt kansen voor Gooi en Vechtstreek. De toekomst in Gooi en Vechtstreek ligt in het ontwikkelen en faciliteren van circulaire initiatieven en het daaraan verbinden van lokale werkgelegenheid en het creëren van 'maatschappelijke meerwaarde'. Een belangrijk opgave ligt in het vinden, verbinden en uitvoeren van circulaire initiatieven op het juiste schaalniveau. Ons motto is daarbij: 'Lokaal wat kan, (boven)regionaal wat moet.' Om de transitie naar een circulaire economie in Gooi en Vechtstreek in gang te zetten maken we gebruik van onze lokale kennis, kracht, traditie van regionale samenwerking, creativiteit en circulaire principes om verder te ontwikkelen. Al doende leren we, maar we zullen ook kennis moeten halen. Als leidend principe voor omgaan met producten, materialen en grondstoffen hanteren we het begrip 'waardebehoud'. De 'ladder van Cramer' biedt hiervoor een kader.

Hiervoor genoemde ligt in het verlengde van het huidige regionale uitvoeringsprogramma (2017-2018) en is verbonden met bovenregionale programma's, zoals dat van de Metropoolregio Amsterdam en het Rijk (Grondstoffen akkoord). We bereiken onze circulaire doelstellingen vanuit de natuurlijke rollen van de overheid, namelijk door het goede de voorbeeld te geven en door lokale initiatieven op het gebied van hergebruik te faciliteren. Om aan de ambities op het gebied van de circulaire economie uiting te geven is een transitieteam nodig. Een van de eerste en belangrijkste vervolgstappen is het verbinden en verbreden van de strategie naar inwoners en lokale ondernemingen in Gooi en Vechtstreek en regio-verbonden partijen.

1. De totstandkoming van deze regionale circulaire strategie

Met de ambitie in 2050 een volledig circulaire economie te bedrijven legt het Rijksbrede Programma Circulaire Economie een grote uitdaging op aan alle inwoners, instellingen, bedrijven en (overheid)instellingen van Nederland.

MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) Nederland definieert de circulaire economie als volgt: *"De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren."*¹

De circulaire economie vergt innovatie op technisch, organisatorisch en economisch vlak. Alle belanghebbenden zullen de schouders moeten zetten onder een totaal andere manier van waarde

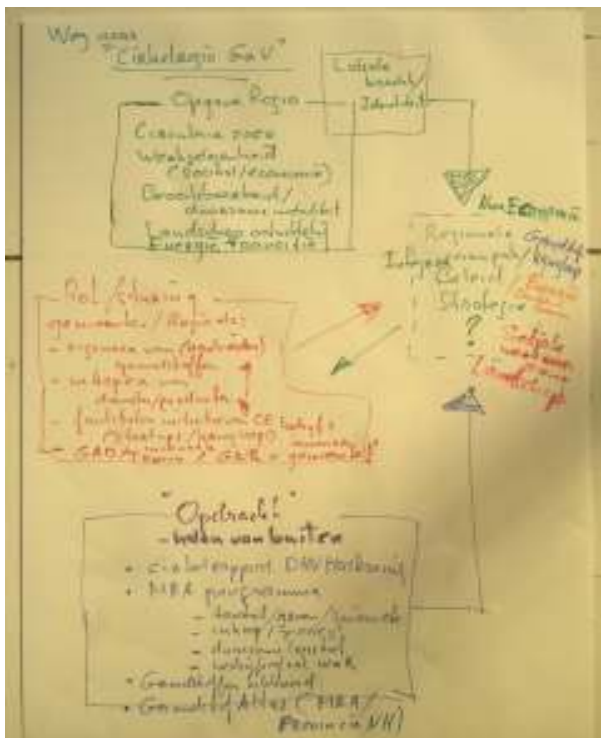
¹ <https://mvonederland.nl/dossier/wat-de-circulaire-economie-0>

creëren en samenwerken. Indien we de circulaire weg afwijzen, lopen we spoedig aan tegen een tekort aan grondstoffen en zijn we niet in staat om klimaatverandering te kenteren. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor de manier waarop we in de wereld, en dus ook Gooi en Vechtstreek, samen leven en werken. Gebruik maken van onze lokale kennis, kracht, creativiteit vanuit de bestaande samenwerking is nu nodig om onze regio: "een groenblauwe oase met een innovatief klimaat in een monumentale omgeving" verder te ontwikkelen vanuit circulaire principes.

Inzetten op een circulaire economie betekent dat nieuwe sectoren onze economie kunnen versterken. Er wordt nieuwe waarde toegevoegd en nieuwe werkgelegenheid gecreëerd. Specifiek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Er zijn in Gooi en Vechtstreek al verschillende initiatieven rondom de circulaire economie, in en met gemeenten. Zowel op beleidsniveau als in de markt worden nieuwe ideeën vormgegeven en getoetst. Er bestaat echter nog geen gedragen regionale visie, noch bestaat er een richtinggevend kader waarbinnen verschillende rollen en taken aan het juiste niveau (bovenregionaal, regionaal, lokaal) of partij kan worden toegekend, of worden opgepakt.

Om verschillende initiatieven samen te brengen in één aanpak voor het realiseren van een circulaire economie zijn ambtenaren economie en duurzaamheid, inkoop en openbare ruimte in september 2017 gestart met de ontwikkeling van een circulaire strategie voor de regio.

Dit document is daarvan het resultaat. Het is een eerste verkenning van de waarde van de circulaire economie voor Gooi en Vechtstreek en het gedragen (gemeentelijk) perspectief van waaruit de gemeenten en regio verdere ontwikkeling en verbinding kunnen inzetten. Een van de belangrijkste uitwerkingen is het verbinden en verbreden van de strategie naar inwoners en lokale ondernemingen in Gooi en Vechtstreek.

Het document heeft een gelijke opbouw als de Regionale Energiestrategie Gooi en Vechtstreek. Beide strategieën dragen bij aan vergelijkbare doelen en liggen in elkaars verlengde.

De regionale circulaire strategie is eind november aan de stuurgroep Milieu en Duurzaamheid gepresenteerd en omarmd.

Inhoudsopgave

1.	De totstandkoming van deze regionale circulaire strategie	1
2.	Onze circulaire strategie: we zijn onderweg	5
3.	Onze identiteit	6
•	Groen, creatief en monumentaal	6
4.	Ons toekomstbeeld	6
5.	Onze strategie	7
A.	Het schaalniveau van de regio optimaal te gebruiken,	7
B.	Initiatieven in gemeenten onderling te verbinden,	8
C.	Onderscheid profiel	8
D.	Het goede voorbeeld te geven.	9
6.	Onze agenda	10
•	Voortschrijdende agenda	10
•	Drie sporen	10
6.1	Eerste spoor: Basis op orde	100
•	Bouwsteen 1: Stel een regionaal transitieteam / aanjaagteam samen	100
•	Bouwsteen 2: Zorg voor een basisbudget	111
•	Bouwsteen 3: Investeer in externe oriëntatie	111
6.2	Tweede spoor: aan de slag met concrete projecten	111
6.3	Derde spoor: Nader te onderzoeken	12
•	Bouwsteen 4: Het platform	132
•	Bouwsteen 5: De ladder van Cramer	132
•	Bouwsteen 6: Onze samenwerking	143
•	Bouwsteen 7: Onderzoek de gewenste structuur voor de regionale samenwerking	143
•	Bouwsteen 8: Ontwikkel 'roadmap' en agenda	143
•	Bouwsteen 9: Monitor de resultaten	145
7.	Financiering en uitwerking strategie	155

2. Onze circulaire strategie: we zijn onderweg

Even voorstellen

Het ambtelijk projectteam 'Circulaire economie Gooi en Vechtstreek' bestaat uit adviseurs economie, duurzaamheid, inkoop, openbare ruimte en grondstoffen (van de regiogemeenten en Regio, waarbinnen de Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst). Op basis van de aanwezige kennis en ervaring van deze experts is onderliggende strategie samengesteld. In het navolgende traject worden andere belanghebbenden zoals bewoners, buurtcoördinatoren, bedrijven en instellingen in Gooi en Vechtstreek betrokken. Gezamenlijk realiseren we de circulaire ambities van de regio.

Waar willen we naar toe

De toekomst van de circulaire economie ligt in Gooi en Vechtstreek in het ontwikkelen en faciliteren van circulaire initiatieven en het daaraan verbinden van lokale werkgelegenheid en circulaire bedrijvigheid. Zo versterken sociale waarde creatie en nieuwe manieren van economisch handelen elkaar op uitvoerend niveau. De focus van deze bottom-up beweging ligt op het versterken van de lokale kennis en kracht, die al bij de inwoners, bedrijven en (gemeentelijke en regionale) instellingen aanwezig is, welke circulair wordt voortgezet en doorontwikkeld. Ook worden lokale circulaire initiatieven geïdentificeerd.

Onze focus: de circulaire gemeenschap

De ondernemende inwoner is cruciaal voor het slagen van de transitie naar een circulaire economie. Een grote opgave ligt in het vinden, verbinden en opschalen van circulaire initiatieven. Om de circulaire potentie van de regio tot bloei te laten komen op het daarbij passende niveau, starten we lokaal en schalen waar nodig op naar (boven)regionaal.

Onze vertrekpunten

- We organiseren de transitie naar de circulaire economie zo veel mogelijk op gemeentelijk schaalniveau. Waar nodig schalen we op naar regionaal (Gooi en Vechtstreek) of bovenregionaal niveau, bijvoorbeeld Metropoolregio Amsterdam (MRA).
- We versterken wat lokaal aanwezig is en ontwikkelen door volgens circulaire principes.
- We zien de transitie naar de circulaire economie als een gezamenlijke opgave. We hebben elkaar nodig.
- We bereiken onze circulaire doelstellingen vanuit de natuurlijke rollen van de overheid, namelijk door het goede de voorbeeld te geven en door te faciliteren. Bijvoorbeeld:
 - als aanbieder van restromen/ grondstoffen (uit gebouwen, openbare ruimte en van huishoudens)
 - als inkoper (aanschaf) van producten, grondstoffen e.d.
 - als aanjager, stimulator van initiatieven, die maatschappelijke meerwaarde creëren
- We wachten niet af maar gaan samen aan de slag waar we kansen zien, als gemeenten gezamenlijk en met partners.
- We proberen het thema circulariteit zoveel mogelijk te verbinden met andere thema's, zoals bijvoorbeeld het creëren van lokale werkgelegenheid en het hoogwaardig verwerken van specifieke grondstofstromen.
- Onze focus voor de komende jaren is het ontwikkelen van de circulaire economie volgens de platform-gedachte: we bieden ruimte en zichtbaarheid aan lokaal initiatief en leren door kennis en ervaringen uit te wisselen op (boven)regionaal niveau.
- We haken aan op de ontwikkelingen om ons heen bij Provincie, MRA (Programma Circulaire Economie), Economic Board Utrecht (EBU) en Waterschappen.
- We werken in lijn met het Grondstoffen akkoord.
- We laten zien wat we doen en profileren ons als circulaire regio Gooi en Vechtstreek naar buiten en onze inwoners.

Onze aanpak langs drie sporen

In gesprek met elkaar hebben we een regionale circulaire strategie gemaakt. Onze strategie kent een drietal sporen, namelijk:

1. *Basis op orde*

Circulaire economie is onderdeel van het regionale uitvoeringsprogramma. We brengen samen met de inwoners en bedrijven de huidige situatie, ideeën, kansen en opgaven nader in beeld. Ook spannen we ons in om daarvoor voldoende middelen en capaciteit beschikbaar te stellen. Een aanjaagteam kan de transitie naar circulair in onze regio in gang te zetten, innovatieve verbindingen leggen, onderhouden en het proces versnellen.

2. *Aan de slag*

De lopende projecten binnen het huidige uitvoeringsprogramma (zoals het lokaal sluiten van de textielkringloop), bevorderen van circulariteit door innovatieve inkoop en grondstoffen inzameling vormen het vertrekpunt. Samen met inwoners en bedrijven aan de slag met deze en andere initiatieven in Gooi en Vechtstreek, waarmee we concreet maken wat we bedoelen met product, materiaal en grondstoffen hergebruik en werkgelegenheid. *Leren door te doen* is ons motto. Op die manier maken we meters en doen we ervaring op. Door af te stemmen met elkaar en slim gebruik te maken van ervaringen elders (bijvoorbeeld binnen de samenwerking MRA) werken we aan oplossingen en doen we geen zaken dubbel en verbinden we waar mogelijk bestaande. We communiceren dezelfde boodschap en ontsluiten lokale ervaringen en kennis via een regionaal platform.

3. *Nader te onderzoeken*

Sommige vraagstukken vergen nader onderzoek voordat we aan de slag kunnen. Zo kijken we naar de juiste manier om met de verschillende specifieke grondstofstromen om te gaan en welke schaal daar het beste bij past, met als doel hoogwaardig hergebruik. Ook onderzoeken we de potentie van de sociale waarde-creatie in relatie tot de circulaire economie in Gooi en Vechtstreek. Tot slot willen we beter in beeld brengen hoe we bedrijven, (kennis)instellingen en scholen kunnen (beter en meer) betrekken en stimuleren actief bij te dragen aan de transitie.

3. Onze identiteit

Het opstellen van de strategie wordt vertaald in een praktische aanpak voor de onderliggende gemeentes, aansluitend op de identiteit van de regio:

- Groen, creatief en monumentaal

Gooi en Vechtstreek is een ondernemende regio waarbinnen een hoge kwaliteit van leven en zorg centraal staat. Het gebied kenmerkt zich als een groenblauwe oase met een innovatief klimaat in een monumentale omgeving. Gooi en Vechtstreek is strategisch gelegen tussen Amsterdam, Almere, Amersfoort en Utrecht en kent een diversiteit aan landschap, cultuurhistorie en creativiteit. Daarmee is het een aantrekkelijk vestigingsgebied met een hoog voorzieningenniveau.

Gooi en Vechtstreek, een unieke combinatie van wonen, werken en welzijn: groen, creatief, monumentaal.

De transitie naar de circulaire economie biedt kansen om de kwalitatief hoogwaardige woonomgeving, - monumentaal en groen - verder te versterken en geeft een impuls aan creatieve kringloop bedrijvigheid. Dit vraagt om een integrale actiegerichte aanpak en creativiteit.

4. Ons toekomstbeeld

Het circulaire toekomstbeeld van de regio. In de strategie werken we dit verder uit in concrete stappen.

De toekomst van de circulaire economie ligt in de Regio Gooi en Vechtstreek in het ontwikkelen en faciliteren van circulaire initiatieven en daarmee verbinden van lokale werkgelegenheid. Zo versterken sociale waarde-creatie en nieuwe manieren van economisch handelen elkaar op uitvoerend niveau. De focus van deze bottom-up beweging ligt op het versterken van de lokale kennis en kracht en samenwerking, die al bij de inwoners, bedrijven en (gemeentelijke en regionale) instellingen en verbonden partijen aanwezig is, welke circulair wordt voortgezet en doorontwikkeld.

De regio is onderscheidend in de circulaire economie omdat ze haar aanwezige lokale kennis en sociale veerkracht vooropstelt, stimuleert en faciliteert volgens circulaire principes. Het motto is daarbij: 'Lokaal wat kan, (boven)regionaal wat moet.'

Middels deze aanpak ontwikkelt Gooi en Vechtstreek zich tot een circulaire economie, verankerd in een traditie van samenwerking met oog voor elkaar en de groene leefomgeving. Daarmee benutten we kansen voor nieuwe circulaire bedrijvigheid, voorkomen we waardevernietiging en creëren we werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

5. Onze strategie

Hierboven beschrijven we het toekomstbeeld dat we willen realiseren. In de strategie beschrijven we hoe we dit gaan realiseren, namelijk door:

- a) het schaalniveau van de regio optimaal te gebruiken,
- b) initiatieven in gemeenten onderling te verbinden,
- c) door ons onderscheidend te profileren en
- d) het goede voorbeeld te geven.

A. Schaalniveau optimaal gebruiken

De transitie naar de circulaire economie is een langjarig proces, dat zich blijvend door-ontwikkeld. Alhoewel circulaire initiatieven en het creëren van werkgelegenheid op lokaal niveau plaatsvinden, is de opgave te complex om op gemeentelijk niveau op te lossen. Ontsluiting en samenwerking op regionaal niveau is nodig om bijvoorbeeld de afzetmarkten voor (her)nieuw(d)e grondstoffen en het circulair maken van ketens te realiseren (zowel binnen als buiten de regio).

In de Regio Gooi en Vechtstreek ligt er een sterke basis in een goede gemeentelijke samenwerking (denk aan de GAD, onderlinge inkoop samenwerking op groene restromen in de openbare ruimte en het sociaal domein) waarop de circulaire transitie in de regio voort kan voortbouwen. De regio biedt daarmee bij uitstek de passende schaal voor het realiseren van circulaire doelstellingen (zoals lokaal kringlopen sluiten en werkgelegenheid).

- Door de circulaire transitie op het niveau van de regio te organiseren zijn er meer middelen beschikbaar, (en meer volume grondstoffen) om te komen tot een adequate aanpak.
- De regio heeft een overzichtelijk omvang, werkt op verschillende thema's samen en partijen weten elkaar snel te vinden.
- De regio is voldoende groot en divers om op verschillende plekken aan de slag te gaan en ervaringen uit te wisselen.
- De regio is aantrekkelijk en overzichtelijk voor externe partijen om concepten te beproeven en kennis en ervaring op te doen.
- Indien nodig kan schaalgroter bovenregionaal gezocht worden.

Als regio kiezen we voor een integrale aanpak met circulariteit als verbindend thema. Het volgende circulaire principe² zien wij als leidend:

² <https://mvonederland.nl/dossier/wat-de-circulaire-economie-0>

B. Initiatieven onderling verbinden

De ambitie is helder, de oplossing nog allerminst. Niets doen is echter geen optie, daarvoor is het probleem te urgent. Wij geloven sterk in leren door te doen. We zijn niet voor niets een ondernemende regio. We gaan aan de slag.

Onze focus: de circulaire gemeenschap

De inwoner is cruciaal voor het welslagen van de transitie naar een circulaire economie. De grootste opgave ligt in het vinden, verbinden en opschalen van circulaire initiatieven op het juiste schaalniveau. Ook speelt de inwoner een grote rol als consument (aanschaf van producten) en als aanbieder van (afval) grondstoffen. Om de circulaire potentie van de regio tot bloei te laten komen op het daarbij passende niveau, starten we lokaal en schalen waar nodig op naar (boven)regionaal.

De transitie naar de circulaire economie speelt zich af op verschillende niveaus:

Lokaal niveau

De inwoner
De ondernemers
Gemeenschappen
Wijken/ buurten
Gemeenten

Regionaal niveau

Regionaal samenwerkingsverband Regio Gooi en Vechtstreek (waaronder GAD), regioverbonden partijen (Tomin, GNR)

Bovenregionaal niveau

Metropool Regio Amsterdam (MRA)/ Economic Board Utrecht (EBU)
Provincie NH
Waterschappen (AGV)
Nationale overheid (Rijkswaterstaat RWS/ Rijksdienst van Ondernemend Nederland RVO)
OFGV

Om kennisuitwisseling tussen de niveaus en actoren te faciliteren en lokale initiatieven op (boven)regionaal niveau een podium te bieden, ontwikkelen we een regionaal platform. Op dit platform vinden beleid, kansen en de markt elkaar en leren we van en door elkaar. Het platform kent onder meer een online omgeving.

C. Onderscheidend profiel

Iedere gemeente in Nederland moet aan de slag met de circulaire transitie. Als regio kiezen we ervoor om hierin onderscheidend te zijn.

- Onderscheidend in de manier van samenwerken (als samenwerkende regiogemeenten)
- Onderscheidend door aanpak en uitstraling (Aan de slag)
- Onderscheidend door een scherpe focus te kiezen (Lokale kracht staat centraal).

Op basis van het motto: 'Lokaal wat kan, (boven)regionaal wat moet' streeft de Regio G&V naar het ontwikkelen en faciliteren van lokale initiatieven, die zo hoogwaardig mogelijk en economisch haalbaar grondstoffen, producten en materialen verwerken.

Het regionaal kenmerkende groen, creatieve klimaat en monumentale karakter biedt een mooie basis van waaruit we als regio lokaal en regionaal circulaire initiatieven etaleren en bundelen om zo te

werken aan meer, kwalitatief betere, innovatieve en herkenbare cirkelinitiatieven. Zowel voor partijen van binnen als van buiten de regio wordt het steeds aantrekkelijker om deel te nemen aan de circulaire transitie in GV.

D. Het goede voorbeeld geven

Per niveau kan de overheid verschillende rollen aannemen en daarmee het goede voorbeeld geven in de circulaire transitie.

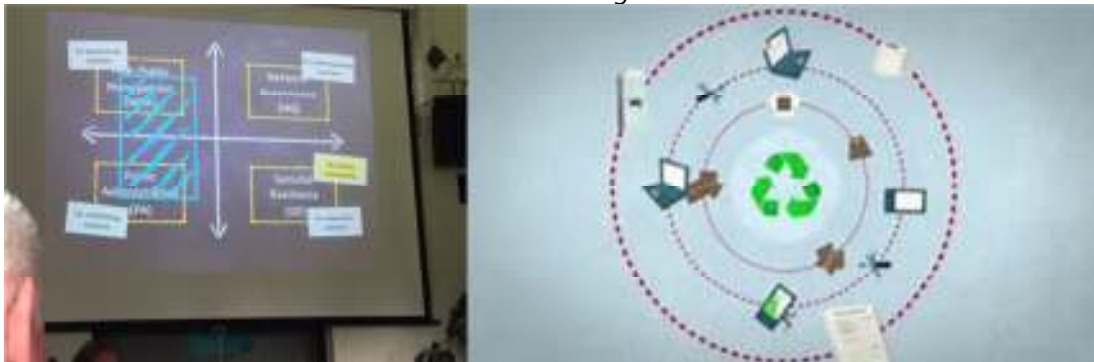
1. Voorbeeldfunctie:

- a. Door middel van inkoop- en aanbestedingsbeleid kunnen gemeenten sturen op circulariteit (Gooise Meren heeft hier beleid op ontwikkeld).
 - i. Bijv. via innovatieve inkoop en circulaire toepassing van bio-composiet bewegwijzering voor regionaal routenetwerk.
 - ii. Innovatief inkopen van gereedschap, voertuigen en multi-functionals (printers)
- b. Als eigenaar/inzamelaar van producten, materialen en grondstoffen kunnen gemeenten (en GAD) sturen op hoogwaardige verwerking.
 - i. Bermbeheer. Huizen heeft 10 maairegimes ter bevordering van de biodiversiteit. Taxus inzameling door GAD en gemeenten.
- c. Het bieden van werkgelegenheid aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (bijv. bij werkzaamheden rondom beheer openbare ruimte, inzamelen, sorteren grondstoffen etc.)

2. Via het stimuleren en faciliteren van:

- a. inkoop- (en aanbestedings) beleid dat bijdraagt aan circulariteit en maatschappelijke meerwaarde bij bedrijven en maatschappelijke instellingen (ook hier: lokaal wat kan);
 - i. Zoals de Gooise Scholenfederatie laat zien door met vier middelbare scholen gemeenschappelijk circulaire doelstellingen haalt via inkoop.
- b. lokale initiatieven welke producten, materialen, grondstoffen - zoals herdraagbare kleding, herbruikbare bouwmaterialen en groen - hoogwaardig verwerken;
 - i. bijv. bij kringloopbedrijven en bouwmarkt 'De Broedplaats'
- c. Werkgelegenheid en maatschappelijke waarde creatie, in het bijzonder voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
 - i. Zoals Hilversum demonstreert in het NOVA-project
 - ii. In Huizen gevonden fietsen worden opgeknapt voor 2^e leven

De transitie naar een circulaire economie heeft vergaande consequenties. We zijn aan het pionieren en de daadwerkelijke uitwerking en gevolgen ervaren we in de praktijk. We leren en ontwikkelen samen met onze partners. De bottom-up beweging creëert echter kansen, die verder gaan dan duurzaamheid. Zo zorgt de circulaire transitie voor (lokale) werkgelegenheid en creëert het nieuwe mogelijkheden op het gebied van zeggenschap en eigenaarschap. Dit vraagt om andere vormen van beleid en een andere rol voor de overheid: van controlerend en regulerend naar meer netwerkend en faciliterend.

Quote Willem Kikkert, Gooise Meren: "Aan diverse organisaties, bedrijven en inwoners is gevraagd bij te dragen aan de versnelling van duurzaamheid in Gooise Meren. De acties die daaruit voortkomen ook gezamenlijk op te pakken. De gedachte hierachter is om van een 'ik'-ambitie (gemeente) naar een gezamenlijke 'wij'-ambitie (gemeenschap) te komen. Tijdens werkateliers die georganiseerd zijn, is deelnemers gevraagd zich te committeren aan die acties. Dit proces is gefaciliteerd door de gemeente Gooise Meren".

6. Onze agenda

Uit onze strategie volgt onze agenda:

- **Voortschrijdende agenda**

We voorzien een langere periode van circulaire transitie in onze regio. Wat we in die periode allemaal gaan of moeten doen en wanneer is nu nog niet precies bekend, veel is nog ongewis en ontwikkelingen gaan snel. Om die reden hebben we gekozen voor een voortschrijdende agenda. In deze agenda kijken en plannen we steeds 2 jaar vooruit en evalueren we elke jaar. Vervolgens stellen we onze agenda op basis van de evaluatie bij en voegen we twee jaren toe.

Figuur 1: De voortschrijdende agenda in beeld

- **Drie sporen**

Onze agenda voor de komende 2 jaar bestaat uit drie sporen:

1. Allereerst de onderwerpen die randvoorwaardelijk zijn voor een succesvolle aanpak. Om die reden heet dit spoor: **Basis op orde**.
2. Vervolgens de onderwerpen waar we nu direct mee aan de slag kunnen alhoewel we de oplossing nog niet geheel gevonden hebben. De naam van dit spoor: **Aan de slag**.
3. Tot slot de onderwerpen waar we eerst meer over willen weten voordat we daar ook echt mee aan de slag kunnen. Dit spoor noemen we: **Nader te onderzoeken**.

6.1 Eerste spoor: Basis op orde

Het fundament en de randvoorwaarden voor een succesvolle aanpak.

- **Bouwsteen 1: Stel een regionaal transitieteam / aanjaagteam samen**

De samenwerkende gemeenten in de regio zullen het voortouw nemen om op het niveau van de regio een transitie- of aanjaagteam te formeren. Op basis van de huidige lokale programma's en de voorliggende opgave en ambities, zal de grootte van dit transitieteam bepaald worden. Het ligt voor de hand in eerste instantie het team te vormen vanuit de integrale (ambtelijke) werkgroep, die bij dit het opstellen van dit document is betrokken, en deze mensen (deels) vrij te maken uit de gemeentelijke organisatie. Op termijn wordt dit team uitgebreid met expertise van andere maatschappelijke partners en externe experts. Vaststellen en nader uitwerken van dit document, in

onder andere 'circulair beleid' en verschillende sporen in samenwerking met o.a. inwoners, lokale bedrijven, vormt onderdeel van de basis.

- **Bouwsteen 2: Zorg voor een basisbudget**

Voor het spoor – Basis op orde – is een basisbudget vereist. De insteek van de samenwerkende gemeenten in de regio is om dit basisbudget structureel voor hun rekening te nemen. Op basis van de huidige situatie en de voorliggende opgave zal de grootte van dit basisbudget bepaald worden.

- **Bouwsteen 3: Investeer in externe oriëntatie**

Gooi en Vechtstreek maakt onderdeel uit van de MRA-regio (Metropool Regie Amsterdam) waar ook de twee provincies Noord-Holland en Flevoland deel van uitmaken. En Gooi en Vechtstreek grenst aan de provincie Utrecht. Het behoeft geen betoog: Gooi en Vechtstreek ligt in een perfecte omgeving, waar we optimaal gebruik van willen maken.

Parallel aan beleidsvorming-trajecten zoals het Rijksbrede Programma Circulaire Economie en de vijf transitieagenda's van het Grondstoffen akkoord, de MRA-agenda, programma's duurzaamheid en de economische agenda's van de regio en de regiogemeenten, zijn er verschillende inventarisaties uitgevoerd en lopen er initiatieven voor kansrijke grondstoffenstromen zoals textiel, groene restromen en projecten rondom PMD in openbare ruimte, bedrijfsafval, circulair inkopen en VANG HHA-huishoudelijk afval. Projecten in dit kader worden uitgevoerd in het regionale programma en samen met MRA en andere samenwerkingsverbanden zoals inkoopcombinatie Oost.

Ook het lokale/regionale bedrijfsleven is hier van belang. De basis op orde is ook identificeren welke bedrijven en instellingen in de regio bewust dan wel onbewust bezig zijn met de circulaire transitie.

Om deze initiatieven optimaal op elkaar af te stemmen, gaan we investeren in externe oriëntatie: Weten wat er in onze omgeving speelt, waar kansen liggen en hoe deze verzilverd kunnen worden.

6.2 Tweede spoor: aan de slag met concrete projecten

Meters maken en ervaring op doen. Nader in te vullen en uit te werken in uitvoeringsprogramma 2018-2019(2022). Een deel van de hieronder genoemde thema's/ projecten zijn al (deels) in gang (als onderdeel van het lopende regionale uitvoeringsprogramma). Andere worden geacht kansrijk te zijn voor nadere uitwerking op korte termijn.

a. Projecten op het gebied van werkgelegenheid en bedrijvigheid

- Maatschappelijke meerwaarde door middel van het creëren van werkgelegenheid in de ketens. Bijvoorbeeld het inzamelen, lokaal vermarkten en sorteren van herdraagbare kleding uit textiel;
- Het stimuleren van de lokale economie: ruimte voor initiatief op gebied van product en materiaal hergebruik. Bijvoorbeeld middels kringloopwinkels, repair activiteiten of start ups.
- Lokale bedrijven helpen in de vorm van circulaire netwerkvorming, kruisbestuiving, verbinden van initiatieven, podium bieden aan mooie initiatieven, de keten versterken etc.

b. Projecten rondom duurzame logistiek

- Duurzame grondstoffenlogistiek. Bijvoorbeeld door pilots met duurzame logistiek slimme grondstoffeninzameling van HHA incl. bedrijfsafval (zoals PMD) en/of combinaties van stromen met slimme software (vulgraden);
- In Hilversum start een initiatief van de Hilversumse Bouwkringloop: het opzetten van een logistiek systeem om nieuwe materialen die op een bouwplaats in de afval bak terechtkomen terug te brengen in het bouwproces.

c. Samenwerkingsprojecten inkoop (en verkoop)

- Inkoop(samenwerking) die bijdraagt aan circulariteit. Bijvoorbeeld het project: innovatieve inkoop 'bio-composiet bewegwijzering';
- Indien nodig via poolen/ opschalen / massa (schaal) creëren en verkoop/ innovatieve inkoop en aanbesteding zorgen voor hoogwaardige circulaire verwerking van grondstoffen.
- Het stimuleren van het aanschaffen van producten/diensten zo hoog mogelijk op de ladder van Cramer in combinatie met lokale sociale samenhang bij inwoners/maatschappelijke instellingen en ondernemers.
- Op het gebied van de stromen groenafval, luiders, bouw en sloopafval, plastic en restromen textiel zoeken we (inkoop)samenwerking bovenregionaal (bijvoorbeeld MRA).

Binnen de circulaire economie is het inkopen gestoeld op het innovatief optuigen van 'product/ grondstofketens'. Verschillende belanghebbende (ontwerpers, producenten en afnemers/consumenten) hebben daarbij een positie. Het draait daarbij om zowel idealistische als commerciële doelstellingen. De overheid vervult daarbij een stimulerende (voorwaarde scheppende) of faciliterende afnemer/consument rol. Een belangrijke voorwaarde is dat inkoop direct als een van de functionaliteiten aan de voorkant betrokken wordt bij het ontwikkelproces.

Vanzelfsprekend is communicatie een belangrijk deel in het spoor 'aan de slag', onder andere door:

- Het stimuleren van inwoners om producten, materialen en grondstoffen te hergebruiken (ladder van Cramer als vertrekpunt, zie bouwsteen 5. hieronder);
- Het stimuleren van gemeentelijke/maatschappelijke instellingen en scholen om producten, materialen en grondstoffen te hergebruiken;
- Het stimuleren van bedrijven om afval te hergebruiken als producten, materialen en grondstoffen.
- Het beeldend weergeven van de voortgang van de circulaire strategie in beeld of film.

6.3 Derde spoor: Nader te onderzoeken

• Bouwsteen 4: Het platform

De diverse rollen en initiatieven worden zichtbaar en ontsloten op een te ontwikkelen platform. Het verbindt de niveaus en zorgt voor onderlinge kennisuitwisseling en het samenbrengen van markt, beleid en analyse. Zo wordt voorkomen dat er parallel vergelijkbare initiatieven worden ingezet en onverhoopt kansen niet worden gerealiseerd.

- De website <https://www.samen-sneller-duurzaam.nl> is een mooi voorbeeld van een kennisplatform (gemeente Gooise Meren, en biedt een relatief gemakkelijk te implementeren structuur.
- Ook een website als Nudge beschikt over de nodige infrastructuur om bottom-up initiatieven lokaal en regionaal te verbinden. Zoals hier voor Eindhoven: <https://www.040goed bezig.nl>
- In Huizen is er de website <https://www.huizenklimaatbewust.nl>

Per gemeente zal het platform van de lokale identiteit en projecten worden voorzien. Achter de schermen is de software echter identiek, zodat aanpassingen in één keer voor de hele regio kunnen worden doorgevoerd en de uitwisseling van kennis en informatie gemakkelijk is.

• Bouwsteen 5: De ladder van Cramer

Gooi en Vechtstreek stimuleert de verwerking en verwaarding van een stroom op een zo hoog mogelijke trede van de Ladder van Cramer en vervat dit in nieuwe regionaal 'circulair' beleid. Waardebehoud wordt gemaximaliseerd door eerst te kijken naar producthergebruik, vervolgens

hergebruik van onderdelen (en materialen) en als laatste hergebruik van grondstoffen. Preventie staat bovenaan, verbranden van grondstoffen onderaan. Indien dit economisch niet haalbaar blijkt wordt opgeschaald naar een grotere schaal of wordt gekozen voor een laagwaardiger verwerking. Lokaal wat kan, bovenregionaal wat moet. Het creëren van maatschappelijke meerwaarde is hierbij een factor van betekenis.

Fig 2. De ladder van Cramer

Zowel de economische haalbaarheid van een initiatief, als de maatschappelijke waarde zijn hierbij leidend en dienen per stroom, product of materiaal te worden berekend en gewogen. De stromen textiel, luiers, plastic, bouw en sloopafval en groene reststromen, worden ook in MRA verband onderzocht.

- **Bouwsteen 6: Onze samenwerking**

De totstandkoming van deze regionale circulaire strategie beschouwen we als een opmaat voor de toekomstige samenwerking waarbij de uitvoering centraal staat. Nadat de regionale circulaire strategie op 29 november 2017 wordt voorgelegd, gaan we over naar de fase van het daadwerkelijk vormgeven en uitvoeren van de circulaire transitie. Vanzelfsprekend is dit proces al veel eerder gestart. Wat nieuw is, is de wijze waarop we dat gaan doen: Binnen de regio, in samenhang en in samenwerking met elkaar, en met (dit document) een gezamenlijk vertrekpunt!

- **Bouwsteen 7: Onderzoek de gewenste structuur voor de regionale samenwerking**

In eerste instantie zal onze agenda gecoördineerd worden door de samenwerkende gemeenten in de regio. Daardoor kan direct gestart worden, maar het is heel nadrukkelijk een opstap naar een daadwerkelijke samenwerkingsstructuur. De regionale samenwerking met verschillende stakeholders (inwoners, bedrijven, instellingen etc.) dient daarvoor de gewenste vorm te krijgen.

- **Bouwsteen 8: Ontwikkel 'roadmap' en agenda**

Gedurende de workshops in het najaar van 2017 zijn verschillende essentiële onderdelen en actoren van het platform benoemd. Er zijn aanvullende sessies nodig om de ontbrekende onderdelen verder uit te denken en tot een volledig beeld van te komen, op basis waarvan een budget en fasering voor de uitrol kan worden opgesteld. In 2018 wordt op basis van dit document een plan van aanpak ontwikkeld vanuit de ambtelijke werkgroep circulaire economie samen met onder andere inwoners en ondernemers in de regio.

Enkele van deze vraagstukken zijn:

Activatievraagstuk:

- Hoe krijgen we het bedrijfsleven/burgers mee?
- Hoe verbinden we de partijen onderling: gemeenschap, wijk, gemeente, regio verbonden?
- Hoe ontdekken waar lokaal de energie zit?
- Waar vinden we ambassadeurs/aanspreekpunten per gemeente/verbinders in de regio?
- Hoe realiseren we de cultuuromslag rondom de Circulaire Economie?

Financieringsvraagstuk

- Welk budget is in welke fase nodig om bovenstaande initiatieven te realiseren en waar komt dit budget vandaan?
- Welke regionale stimuleringsregelingen zijn er?
- Is er voldoende kennis over de businessplannen in de circulaire economie?

Samenwerking

- Is een gezamenlijk platform afdoende om de samenwerking tussen de gemeentes te faciliteren?
- Hoe verankeren we commitment in de overheid op alle niveaus?
- Weten we voldoende van wat er van ons als overheid verwacht wordt in onze circulaire rollen?
- Hoe gebruiken we het platform om draagvlak te creëren en collectieven te doen ontstaan?
- Welke actoren zijn nodig om op alle niveaus een ambassadeur te installeren en hoe ziet zijn/haar rol er uit?
- Hoe vinden we aansluiting bij initiatieven rondom duurzame mobiliteit/bereikbaarheid, landschapsontwikkeling en de energietransitie?

Ecologische waardecreatie:

- Is er voldoende kennis in de regio over de ecologisch waarde?

Meetbaarheid:

- Op welke manier wordt het succes van de strategie gemeten?
- Hoe meten we of de inkoop aanpak bijdraagt en sociale waardecreatie/ maatschappelijke meerwaarde?
- Hoe meten we de invloed van de circulaire strategie op vraagstukken rondom duurzame mobiliteit/bereikbaarheid, landschapsontwikkeling en de energietransitie?

Optioneel kan men onderzoeken wat het voor Regio G&V betekent om zich te ontwikkelen tot Cirkelregio. Een Cirkelregio³:

1. Ontdekt en identificeert circulaire kansen op basis van het DNA van een regio, door (grondstof)stromen, sterkten en kansen in kaart te brengen.
2. Ontwikkelt geïdentificeerde kansen via circulaire verdienmodellen en spelers naar een

³ Cirkelrapport Gooi en Vechtstreek RHDHV

circulaire business propositie.

3. Helpt ontwikkelde circulaire business proposities in de praktijk uit te voeren (via pilots, living labs, circulair inkopen en opschaling).

- **Bouwsteen 9: Monitor de resultaten**

In hoofdstuk 6 hebben we stilgestaan bij het hoe en waarom van onze voortschrijdende agenda. Voorwaarde hiervoor is een goede rapportage, waarin de voortgang gemeten wordt aan de hand van vooraf afgesproken indicatoren. Indicatoren die tot de verbeelding spreken en aansluiten op de belevingswereld van de bewoners.

Afhankelijk van de keuze van de indicatoren zal indien nodig de "nulsituatie" bepaald worden. Deze bouwsteen wordt dan opgenomen in het spoor basis op orde.

7. Financiering en uitwerking strategie

Op basis van dit document zal een integrale ambtelijke werkgroep 'circulaire economie' (CE) in de periode februari-juli 2018 een inventarisatie / verdieping doen om de bestaande initiatieven nader in beeld te brengen. Naast projecten van gemeenten en regio-verbonden partijen betreft de inventarisatie ook initiatieven van lokale bedrijven en inwoners. Op basis van de inventarisatie wordt een plan van aanpak opgesteld.

Focus in de aanpak ligt op de uitvoering van een aantal concrete projecten, die de circulaire economie in onze regio zichtbaar maken en versterken. Op basis van de uitkomsten komt de werkgroep 'circulaire economie' (CE) met voorstellen in de tweede helft van 2018. De werkgroep maakt daarbij ook de benodigde capaciteit en middelen inzichtelijk voor de uitvoering van het plan van aanpak voor de komende jaren. Het betrekken van de raden is onderdeel van de aanpak.

Voor het uitvoeren van de inventarisatie en verdieping, het opstellen van een plan van aanpak, een regionale sessie met de raden en het ontwikkelen uitvoeringsvoorstellen zijn middelen beschikbaar vanuit het RSA budget 2018.